

Տ. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՂԻՄԿՈՂՈՍ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ ՔԱՐՈՋԸ՝ ԽՈՍՎԱԾ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՏՈՆԻՆ

(2 հունիսի 2002 թ.)

«Յանուն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամեն»:

Սիրելի եղբայրներ եւ քույրեր, մեր հոգու Լուսավորիչ Սուրբ Գրիգորի Խոր Վիրապեն ելնելուն նվիրված փոնին ինձի որպէս քարոզի բնաբան ընտրած եմ այս փոնի շարականի մանկունքը, որում կերգվի

«Հրաշափառ Աստուած եւ միշտ բարեխնամող,

Որ յառաջ գիպութեամբ գիրկութիւն Հայաստանեայց սկզբնաւորեալ,

Ի պարթեական մեղապարտ ազգէն Լուսաւորիչ մեզ շնորհեցիր,

Վասն որոյ, բարեխօսութեամբ սորա Փրկիչ կեցո զմեզ»:

(Հրաշափառ Աստված եւ միշտ բարեխնամող,

Դուն, որ նախագիպությամբ հայաստանցիներուս փրկությունը սկզբնավորեցիր,

Պարթեական մեղապարտ ազգեն Լուսավորիչ մեզի շնորհեցիր,

Որի համար սորա [Ս. Գրիգորի] բարեխոսությամբ Գրկիչ եղիր մեզ):

Չորրորդ դարի սկիզբը, սիրելիներ, հայ ժողովուրդի կյանքին մեջ, հայ ժողովուրդի պայքարային մեջ, հայ ժողովուրդի կրոնին եւ ճակատագրին մեջ, քաղաքականության մեջ մեծ հեղաշրջում փնդի ունեցավ: Անցյալ փարի փոնեցինք այդ հեղաշրջման, այդ փոփոխության 1700-ամյակը, երբ որ աստվածային նախախնամությամբ առաջինը հայերուն Աստված վերապահեց եւ շնորհեց պետականորեն Ավետարանի քարոզությունը, Ավետարանի փրկությունը Հայոց աշխարհին, հայ ժողովուրդին: Այդ հեղաշրջումը փարբեր մակարդակների վրա փնդի ունեցավ, ոչ միայն կրոնական, ազգային, այլեւ մշակութային, ընկերային, բարոյական եւ քաղաքական, որ նաև կնքեց ճակատագիրը մեր ժողովուրդին, իբրև նոր քրիստոնյա ժողովուրդ՝ բարոյական եւ մշակութային բարձր մակարդակով:

Հավանաբար, սիրելիներ, պայքարությունը ձեզի ծանոթ է: Կուգեի միայն ձեզ հիշեցնել, որ չորրորդ դարու սկիզբը Լուսավորիչը ահապասիկ այս փոնին կողմն պանծացվող օրն էր, որ կելներ Խոր Վիրապեն, իր 13 փարվան բանարարկութենն եւ այդ խորխորարի մեջեն, խավարի մեջեն կբերեր լույսը սիրո եւ հավատի եւ այդ լույսով օրինեց եւ օժեց հայ ժողովուրդը:

Տրդատը թագավոր, գալով Հոռմնական կայսրութենեն՝ Հոռմեն, հոռմնական օգնությամբ բարձրացավ հորենական գահուն վրա, իրր հաջորդը, ուրեմն, Արշակունյաց թագավորներու, և այդ առիթով իր երախտագիտությունը կուզեր հայրենի ոչ միայն հոռմնական կայսրերուն, այլ նաև ժամանակվա հեթանոսական աստվածներուն: Իր շնորհակալությունը կհայտնեի և այս առիթով նաև կցանկանար, որ իր արենադայիրը, իր թարգմանը, անունով Գրիգոր Պարթև, ևս մասնակցի այդ հանդիսության և աստվածներուն իր շնորհակալությունը, իր զոհը մատուցանե: Եվ Գրիգոր մերժեց այդ առաջարկը, և, առաջին անգամ ըլլալով, Տրդատ կստեր Քրիստոսի անունը: Առաջին անգամ Տրդատ գաղափար կունենար քրիստոնեության մասին և կգայրանար, թե ինչպէ՛ն մեկը կընդդիմանար իր կամքին, իր հայրերու աստվածներին: Մինչ այդ, այդ աստվածներն էին՝ Վահագն, որպես երկնքի և ամպրոպի, պարտերազմի և հաղթության աստված, Անահիտ, որպես պարտերության, գեղեցկության աստվածուհի, նմանապես Աստուիկ, իրր առաքինությանց աստվածուհի, Տիր, որպես մշակույթի աստված: Եվ Տրդատ զայրացավ, որ իր արենադայիրը կհամարձակի չընդունիլ, զոհ չմատուցանել այդ աստվածություններուն: Եվ առաջին անգամ ըլլալով, Գրիգոր կպատմեր Սուրբ Ավետարանի մասին, որովհետև Կեսարիայում նա Ավետարանը սովորած էր, կարդացած էր, լսած էր և գիտեր Հայոց փրկությունը այս Ավետարանով, Քրիստոսի նոր պարգամով, սիրո ու խաղաղության և եղբայրության պարգամով պիտի գար Հայոց աշխարհ: Չարհարվեցավ, փանջվեցավ, խաչվեցավ Սուրբ Գրիգոր և սակայն չփոխեց իր կամքը, չփոխեց իր հավատքը և փեղի չքով թագավորի կամքին, փեղի չքով թագավորի ճնշումներուն: Եվ արոր համար Խոր Վիրապ նետվեցավ:

Սուրբ Գրիգոր, դուրս գալով բանտարկութենեն, քարոզեց Սուրբ Ավետարանը, և Սուրբ Ավետարանով, սիրելիներ, Հիսուսի սիրո պարգամով, Սուրբ Հոգով շնորհներով, Աստուծո խոսքով հայաստանցիներու և հայերու փրկությունը պարմության մեջ սկիզբը առավ և կշարունակվի մինչև այսօր և նաև ապագային՝ մեր հավիտենականության մեջ:

Ի՛նչ կնշանակե **փրկություն**: Փրկությունը փեղի ունեցավ չորրորդ դարուն և կշարունակվի. հեթանոսական այդ բազմաթիվ աստվածություններեն փրկվեցանք: Փրկվեցանք նաև հանցագործություններեն, փրկվեցանք մեղքի տառապանքեն և ծանրութենեն, մոլորություններեն, նախանձն ու արելութենեն, և մեզի փրկեցավ սիրո Ավետարանը, մեզի փրկեցավ լույսի Ավետարանը, հավիտենական կյանքի նոր պարգամը և հույսը: Եվ մեր ժողովուրդն առավ այդ լույսը, մեր ժողովուրդն առավ այդ պարգամը: Հավիտենական կյանքի պարգամը մեր նախնիները սիրով ընդունեցին, մաքառելով մեզի փվեցին իրենց կյանքը և անցան հավիտենականության մեջ և մեզի ճանապարհը բացին, որ մենք ալ գնահատենք մեր քրիստոնեական հավատքը և ընդունինք զայն և կարենանք հեղինիլ, արժանանալ Սուրբ Գրիգորի բերած լույ-

սին, ալ ավելի արժանի ըլլալ Աստուծո օրհնության, շնորհքին և նախախնամության:

Մեծ է դերը և Կեղը Սուրբ Գրիգորի մեր պատմության մեջ: Մեր 1700-ամյա կյանքի պատմությունը կարգադրեց Գրիգոր Լուսավորչին:

Իր մտածումները մեր հոգու Լուսավորիչն ամփոփեց «Յաճախապատում ճառք» հավաքական անվամբ գրքին ճառերու հավաքածուին մեջ:

Ամեն ժողովուրդ ունի իր Լուսավորիչը, ամեն ժողովուրդ ունի իր քարոզիչը, բայց միայն հայն է, որ ունի Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը, այն հսկայական դեմքը և անձնավորությունը, որ իշխեց մեր ճակատագրի վրա, մեր պատմության վրա՝ Վաղարշապարից մինչև ողջ պարսկական Հայաստան և ի սփյուռս աշխարհի:

Մենք իր մկրտության զավակներն ենք: Եվ այսօր, ուրեմն, այս փոսին առիթով մեզի կմնա աղոթել և մաղթել և Աստուծոն ուզել, որ Սուրբ Գրիգոր Խոր Վիրապեն դարձյալ ելն և գա և այցելի իր ժողովուրդին, Խոր Վիրապեն ելնելով՝ մեզի հավիտենական կյանքի պարգաւները բերե, Խոր Վիրապեն ելնելով՝ մեզի այս լույսը բերե, մի անգամ ևս նորոգե մեզ մեր լուսավորության մեջ, մեր հավաքքին մեջ, նորոգե մեզ մեր քրիստոնեական կյանքին մեջ, մեր ամբողջ ժողովուրդը, մեր հոգևորականությունը, ինձ և ձեզ, բոլորս: Թող Լուսավորիչ մի անգամ ևս գա և մեզ բոլորս օրհնե, մի անգամ ևս օծե մեզ Սուրբ Մյուռնոնով, և մենք ըլլանք նոր ժողովուրդ՝ արժանի իր և Աստուծո օրհնության:

Կուգեի մի խոսք ևս հիշել մեր պատմութենէն, որ բոլորին ծանոթ է և սակայն արժանի է այս պահուս հիշվելու: Մեր պատմիչներէն Առաքել Դավրիժեցին կըսե. «Ամբողջ հայ ազգը Լուսավորչի սուրբ աջույն և իր հիմնած Էջմիածնի վրա կապված կանգուն կմնա»: Պատմությունը, սիրելիներ, 1700 փարվան կվկայե այս:

1700 փարիներն ի վեր այսօրեղ՝ այս կենտրոնում մեր վանական սրբազնագույն Հայրապետները, մեր Մաշտոցները, մեր Խորենացիները, մեր Օճնեցիները, Նարեկացիները, Տաթևացիները իրենց սրտի և հոգիի լույսը այսօրեղ բացած են, սփռած են մեր ժողովուրդին, և մեր ժողովուրդը ոչ ոք կըրցած է բաժնել իր քրիստոնեական հավաքքն, ոչ ոք կըրցած է բաժնել Լուսավորչյան իր հավաքքն, Լուսավորչյան ծնունդն:

Թող գա Լուսավորիչ Խոր Վիրապեն և մի անգամ ևս մաքրագործե մեզ, մաքրագործե Հայաստան աշխարհը աղանդավորներն, չարախոսներն և զրպարտիչներն, նոր ժամանակներու «մարգարեներն», որոնք կուգն իրենք մեզի նոր «փրկություն» բերել: Մենք մեր փրկությունն ունինք շնորհիվ Ավետարանին, Սուրբ Հոգվո հաղորդ շնորհներուն: Մենք մեր փրկությունը ունինք շնորհիվ Ավետարանի քարոզած սիրույն և Սուրբ Հոգվո կենաց շնորհներուն և պէտք չունինք ավելորդաբանություններու:

Եվ այսօր, Լուսավորչի փոսին առիթով, կմնա ինձ, սիրելիներ, խնդրել Աստուծո օրհնությունը, Սուրբ Հոգվո շնորհները, Սուրբ Լուսավորչի աջույն օրհնությունը և օ-

ծումը մեզ բոլորիս: Թող մեր ժողովուրդը, հո՛գ չէ, թե դժվարությանց մեջ, հավիտյանս անսասան մնա, ամուր մնա իր առաքելական Սուրբ Հավաքքին մեջ:

Թող մեր ժողովուրդը անսասան մնա իր հույսին մեջ, իր քրիստոնեական հույսին և սիրո մեջ: Թող մեր Հայաստան աշխարհը, թող մեր կառավարությունը իմաստուն ըլլան մեր ժողովուրդի կարյաց գոհացումը տալու, որպեսզի մեր ժողովուրդի նաև ֆիզիկական ապահովությունը ունենանք, որպեսզի հավաքվինք, մեկտեղվինք և Լուսավորչի սուրբ աջույն օրհնությունը ամեն օր ընդունինք:

Թող Տերը ձեզ բոլորդ օրհնե Սուրբ Լուսավորչի աջով, Խոր Վիրապի լույսով. ամեն: